

E-ISSN 2014-0843
D.L.: B-8438-2012

opini3n

557

NOVEMBRE
2018

DESMUNTANT LA RECEPТА DE LES 'CIUTATS GLOBALS'

Eva Garcia Chueca, investigadora sènior i coordinadora científica del programa Ciutats Globals de CIDOB

*Aquest article es va publicar prèviament a *Crític*

Connectades, competitives, cosmopolites, creatives. Dotades d'un modern (i intel·ligent) sistema d'infraestructures de transport i comunicació. Capaces d'atreure capital, inversions i talent internacional. Epicentres d'activitats de creació, coneixement i tecnologia.

La recepta de les ciutats globals està llesta per a ser usada i, al seu servei, una àmplia gamma de professionals: arquitectes, urbanistes, enginyers, economistes, inversors. Tots ells preparats per modelar una ciutat d'avantguarda. A aquesta avantguarda volen situar alguns actors Barcelona. I, de fet, l'urbs ja compta amb diversos elements que la situen en l'aparador de les ciutats globals: és una de les primeres destinacions turístiques d'Europa, acull múltiples fires i esdeveniments internacionals, disposa del quart sistema d'innovació del territori estatal. I ara, fins i tot, la seva alcaldia s'ha convertit en un objecte de desig transnacional.

El que podríem denominar com "la recepta de les quatre c" de les ciutats globals (connectivitat, competitivitat, cosmopolitisme i creativitat) ven bé. El que sovint no resulta tan visible ni se situa de manera prou intensa al centre del debat públic és el preu que paguen determinats col·lectius per ella. Només cal veure de quina forma el turisme de masses devora els centres històrics de ciutats com Venècia o Barcelona – i expulsa als seus veïns i veïnes. O com el capital financer transnacional engoleix edificis sencers en llocs emblemàtics de Nova York o Londres – i gentrifica barris on ja no era fàcil tenir accés a l'habitatge.

A això s'afegeixen altres problemes, com la bretxa existent entre els habitants de les grans ciutats, ja ni tan sols respecte als que viuen en entorns rurals, sinó també dels que viuen en ciutats intermèdies, petites o perifèriques, com tan bé ha il·lustrat el Brexit. O l'exclusió socio-espacial que experimenten les classes populars, els migrants o els afrodescendents en ciutats com São Paulo (entre tantes altres), peces indispensables perquè funcioni l'engranatge de les ciutats globals (com a mà d'obra per als serveis o les cures domèstiques), però privats dels mateixos drets i reconeixement polític.

Més enllà de definicions atractives, el debat sobre les ciutats globals ha de prestar atenció a aquesta altra cara de la moneda i recuperar una "c" més incòmoda per a alguns sectors: la de *civitas*, la que reivindica la ciutat com a construcció social, com a catalitzadora de la diversitat i de la mixtura, com a espai d'intercanvi i

d'obertura cap a l'altre. La que es preocupa pels valors cívics i posa el focus en els drets de ciutadania. La que permet l'expressió de la diferència i es converteix en la dimensió tangible d'identitats i memòries col·lectives diverses. Perquè les ciutats es conjuguen, necessàriament, en plural.

Modelar les ciutats globals a partir de la idea de civitas no és una tasca fàcil. Cal fer polítiques valentes i moviments incansables que permetin fer avançar el dret a la ciutat, com s'ha posat de manifest recentment a Barcelona amb l'aprovació històrica d'una regulació que obliga a destinar el 30% de les noves promocions a habitatge assequible. Cal una vigilància constant davant retrocessos de caràcter feixista, com el que s'ha produït al Brasil a través de la figura de Jair Bolsonaro, que ha provocat una forta mobilització de col·lectius feministes (entre d'altres) a ciutats de dins i de fora del país. Calen ciutats que s'atreveixin a obrir els seus ports a la vida, com han fet Nàpols o Palerm. Perquè el dret a la ciutat és també el dret a ser acollit.

A banda de l'impacte sobre el territori més immediat a través d'aquest tipus d'accions locals, modelar ciutats globals amb la "c" de civitas també passa per articular aliances a nivell mundial amb ciutats compromeses a treballar per ampliar l'estatut de ciutadania a través de la configuració de nous consensos polítics. Existeixen nombrosos exemples d'aquest municipalisme internacional transformador: des del moviment de "ciutats pels drets humans" que va proliferar a finals dels anys 90 i que compta amb representants de les diferents regions del món (Montreal, Sant Francisco, Ciutat de Mèxic, Nuremberg, Tombuctú o Seül, entre moltes altres) fins a la més recent iniciativa que es va concretar en la presentació davant les Nacions Unides d'un manifest pel dret a l'habitatge, amb Barcelona, Berlín, Montevideo o Nova York al capdavant.

Els nous reptes de les ciutats globals passen, doncs, en gran mesura per situar el diàleg, la diversitat i els drets al centre de l'acció política. Tant pel que fa als actors del territori, com pel que fa als actors que es mouen en l'escena internacional. Assegurant, en particular, que els col·lectius en situació de vulnerabilitat o els situats en els marges dels centres de poder participen en la co-construcció de la ciutat.

Perquè les ciutats es conjuguen en plural: fent possible la construcció "d'un món on càpiguen molts mons", com ens va ensenyar el zapatisme.

Perquè només així es pot avançar cap a la configuració de ciutats que, en comptes de murs, tinguin com a elements vertebradors xarxes de col·laboració, de reconeixement mutu i de solidaritat.